

ภาพที่ 4.6 รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กแบบมีส่วนร่วม “มนิรัตน์โมเดล” หลังการปฏิบัติงานวิจัย

ภาพที่ 4.5 และ 4.6 แสดงรูปแบบการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม อธิบายได้โดยเริ่มจากส่วนบนสุด ในการเริ่มทำงานพัฒนา ได้กำหนดตัวป้อน กระบวนการแปรสภาพและผลลัพธ์ให้เห็นภาพของงานไว้ก่อนเป็นอันดับแรก โดยตัวป้อนหรือทรัพยากรนำเข้า ประกอบด้วย คน 3 กลุ่ม ได้แก่ ทีมนำคือนักวิจัย ทีมทำคือผู้บริหารและผู้ดูแลเด็ก และทีมหนุนคือผู้ปกครอง ชุมชนและเครือข่าย บุคคลจาก 3 ทีมนี้ร่วมผนึกกำลังกันเพื่อกำหนดงานพัฒนา ในขั้นกระบวนการแปรสภาพการทำงานมีลักษณะพาคิด พาท่า โดยทีมนำได้แก่นักวิจัยยังคงเป็นหลักเพื่อผลักดันการพัฒนาและเปิดโอกาสให้ทีมหนุนเข้ามาผนึกกำลัง และใช้กระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้ทีมทำเข้มแข็ง จากนั้นจึงเปิดโอกาสให้นำตนเอง โดยทีมนำเดิมจะถอยออกมา แสดงให้เห็นด้วยภาพกรรไกรตัดเส้นประ (✂) คงเหลือแต่ทีมทำที่ได้พัฒนาตนเองเป็นทีมนำใหม่ เข้ามาทำงานทำการวิจัยอย่างเต็มศักยภาพโดยทีมนำเดิมเปลี่ยนเป็นทีมหนุนและพร้อมที่จะถอยห่างออกมาประคับประคอง หรือยุติบทบาทลง เมื่อเห็นว่าการดำเนินงานของทีมทำและทีมหนุนสามารถดำเนินงานไปได้โดยลำพัง ขณะเดียวกันทีมนำเดิมเปลี่ยนสถานภาพไปสู่การเป็นหลักในการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการพัฒนาและสร้างกิจกรรมการประเมินแบบมีส่วนร่วมและถ่ายโอนบทบาทให้แก่ทีมประเมินใหม่เพื่อสามารถประเมินให้ได้ข้อมูลย้อนกลับไปสู่การพัฒนางานมีส่วนร่วมในวงรอบต่อไปให้แก่ทีมทำและทีมหนุน เป็นวงจรการพัฒนาที่หมุนเวียนอยู่ตลอดไป มนิรัตน์โมเดลสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารแบบเปิด ซึ่งผู้วิจัยพัฒนามาจากทฤษฎีเชิงระบบของ เคนันเทอร์และรอบบินส์ (Coulter

and Robbins, 2007, 68) ที่แสดงความเชื่อมโยงของการบริหารครบถ้วนทั้ง 4 ขั้นตอนเช่นเดียวกัน ได้แก่ ทรัพยากรนำเข้า กระบวนการแปรรูป ผลผลิตและข้อมูลย้อนกลับ (INPUT PROCESS OUTPUT และ FEEDBACK) ผู้วิจัยได้ดำเนินงานพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามรูปแบบมณีรัตน์โมเดลครบทุกขั้นตอน ปรากฏผลที่เกิดกับการดำเนินงานพัฒนาตามเป้าหมาย 4 ด้านและเกิดผลในการพัฒนาผู้เรียน ดังตารางที่ 4.4 และตารางที่ 4.5 ต่อไปนี้

2.4 ผลการใช้รูปแบบการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กด้านการมีส่วนร่วม

ผลการใช้รูปแบบการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กด้านการมีส่วนร่วมตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ประเมินโดยใช้แบบสอบถามและแบบประเมิน ปรากฏผลดังนี้

2.4.1 ผลการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กด้านการมีส่วนร่วมตามเป้าหมายหลัก 4 ด้าน

จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองหลังการดำเนินโครงการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กแบบมีส่วนร่วมตามเป้าหมายหลัก 4 ด้านที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อผลการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กแบบมีส่วนร่วม (N=29)

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านการจัดกิจกรรม	4.06	0.32	ดี
2. ด้านสภาพแวดล้อม	4.13	0.61	ดี
3. ด้านการบริการ	3.98	0.65	ดี
4. ด้านการบริหาร	3.98	0.65	ดี
รวม	4.04	0.56	ดี

ตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่า การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กแบบมีส่วนร่วมดำเนินงานได้ในระดับดีทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการบริการ และด้านการบริหาร

2.4.2 ผลการพัฒนาเด็กแบบมีส่วนร่วม

จากการประเมินพัฒนาการเด็กของผู้ดูแลเด็ก โดยใช้เครื่องมือประเมินของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย หลังการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ปรากฏผลดังตารางที่ 4.4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 ผลการประเมินพัฒนาการเด็ก

กลุ่มเด็ก	พัฒนาการ	ด้านร่างกาย	ด้านอารมณ์จิตใจ	ด้านสังคม	ด้านสติปัญญา
		%	%	%	%
กลุ่มอายุ 2 ½ - 3 ½ ขวบ		90.67	90.00	86.67	86.00
กลุ่มอายุ 3 ½ - 4 ½ ขวบ		96.33	97.67	96.67	94.67
กลุ่มอายุ 4 ½ - 5 ½ ขวบ		95.00	96.33	95.33	92.67
รวม		94.00	94.66	92.89	91.11
รวมทุกด้าน			93.17		

ตารางที่ 4.4 พบว่า ภายหลังจากพัฒนาศูนย์เด็กเล็กด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กรวมทุกด้าน คิดเป็นร้อยละ 93.17 โดยเด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 94.66 รองลงไปที่ด้านร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 94.00 ด้านสังคม คิดเป็นร้อยละ 92.89 และด้านสติปัญญา คิดเป็นร้อยละ 91.11

3. ผลการพัฒนากุศลกรด้านการมีส่วนร่วม

ผลการพัฒนากุศลกรด้านการมีส่วนร่วมตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 บุคลากรที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นตัวป้อนคือ ทีมนำและทีมทำ ได้รับการพัฒนาโดยปรับพื้นฐานความรู้ของผู้บริหารและครูผ่านการศึกษาคูงาน การประชุมปฏิบัติการ ส่วนทีมหนุนได้ร่วมประชุมปฏิบัติการและร่วมกระบวนการพัฒนาโดยทีมนำ พาคิด พาทำ เมื่อทีมทำและทีมหนุนเข้มแข็งแล้ว จากนั้นทีมนำเดิมเข้ามาทำหน้าที่เป็นผลักในการกำกับ ติดตาม ประเมินผลและให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อกำหนดประเด็นชี้้นำการพัฒนาในวงรอบต่อไป ซึ่งเมื่องานวิจัยสิ้นสุดลง ทีมทำและทีมหนุนจะสามารถทำหน้าที่ได้ในทุกขั้นตอนด้วยตนเอง ผลการพัฒนากุศลกรที่เกิดขึ้นตลอดทั้งกระบวนการ ปรากฏดังนี้

3.1 ผลการพัฒนาผู้บริหารด้านการมีส่วนร่วม

ผลการพัฒนาผู้บริหารด้านการมีส่วนร่วม จากการประเมินโดยผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และโดยตนเอง ก่อนและหลังการดำเนิน โครงการ ปรากฏพฤติกรรม ดังตารางที่ 4.5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของผู้บริหารในการพัฒนา ประเมินโดยผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครองและผู้บริหารประเมินตนเอง ก่อนและหลังการดำเนินโครงการ (N = 39 คน)

รายการประเมิน	ก่อน ($\bar{X}$)	S.D.	แปล ความหมาย	หลัง ($\bar{X}$)	S.D.	แปล ความหมาย	t
1. ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการพัฒนา เป้าหมายและนโยบายในแผนพัฒนา	4.12	0.58	มาก	4.28	0.32	มาก	4.27*
2. ผู้บริหารกระตุ้นชี้แจงกิจกรรมการ พัฒนาสม่ำเสมอโดยใช้ภาวะผู้นำ	4.18	0.58	มาก	4.33	0.32	มาก	8.02*
3. ผู้บริหารกำหนดวิธีการปฏิบัติและ ประสานการปฏิบัติงานอยู่เสมอ	4.12	0.62	มาก	4.28	0.44	มาก	5.57*
4. ผู้บริหารจัดหาและจัดสรรทรัพยากร ที่จำเป็นอย่างเพียงพอ	4.12	0.54	มาก	4.44	0.54	มาก	3.64*
5. ผู้บริหารร่วมกิจกรรมของศูนย์ เด็กเล็กและชุมชนสม่ำเสมอ	4.12	0.81	มาก	4.33	0.44	มาก	3.15*
6. ผู้บริหารประเมินประสิทธิภาพใน การทำงานของบุคลากรอย่างเป็นธรรม	4.12	0.73	มาก	4.00*	0.54	มาก	3.14*
7. ผู้บริหารดูแล บำรุงรักษาอาคารสถานที่ ให้ใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง	4.06	0.62	มาก	4.56	0.54	มากที่สุด	6.97*
8. ผู้บริหารประชาสัมพันธ์งานของศูนย์ เด็กเล็กสู่ชุมชนและเปิดรับเครือข่าย การพัฒนาอย่างกว้างขวาง	4.41	0.54	มาก	4.33*	0.44	มาก	3.48*
9. ผู้บริหารดูแลสวัสดิภาพและความ เป็นอยู่ในศูนย์เด็กเล็กของบุคลากร อย่างทั่วถึง	4.24	0.58	มาก	4.39	0.44	มาก	2.95*
10. ผู้บริหารดูแลให้ผู้ดูแลเด็กนำผลการ ประเมินไปพัฒนาเด็กโดยต่อเนื่อง	3.87	0.58	มาก	4.05	0.32	มาก	3.86*
11. ผู้บริหารดูแลให้ผู้ดูแลเด็กประสานงาน กับผู้ปกครอง เพื่อนร่วมงาน และ ผู้บริหาร เพื่อการพัฒนาเด็กตลอดเวลา	4.07	0.62	มาก	4.42	0.32	มาก	4.21*

*p < 0.01

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

รายการประเมิน	ก่อน ($\bar{X}$)	S.D.	แปล ความหมาย	หลัง ($\bar{X}$)	S.D.	แปล ความหมาย	t
12. ผู้บริหารมีความรับผิดชอบหน้าที่ และจงรักภักดีต่อหน่วยงาน	4.20	0.62	มาก	4.26	0.44	มาก	3.52
รวม	4.13	0.62	มาก	4.31	0.43	มาก	3.48*

*p < 0.01

ตารางที่ 4.5 พบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารก่อนการดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกรายการ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ ผู้บริหารประชาสัมพันธ์งานของศูนย์เด็กเล็กสู่ชุมชนและเปิดรับเครือข่ายการพัฒนาอย่างกว้างขวาง ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมาคือ ผู้บริหารดูแลสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ในศูนย์เด็กเล็กของบุคลากรอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.24$) และผู้บริหารมีความรับผิดชอบหน้าที่และจงรักภักดีต่อหน่วยงาน ($\bar{X} = 4.20$) ตามลำดับ สำหรับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมหลังการดำเนินโครงการ ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก จำนวน 11 รายการ โดยค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารดูแลบำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้ใช้งานได้ด้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมาอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ผู้บริหารจัดหาและจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 4.44$) และผู้บริหารดูแลสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ในศูนย์เด็กเล็กของบุคลากรอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.39$) ตามลำดับ

ในภาพรวมพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารหลังการดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 สูงกว่าก่อนการดำเนินโครงการที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.2 ผลการพัฒนาผู้ดูแลเด็กด้านการมีส่วนร่วม

ผลการพัฒนาผู้ดูแลเด็กด้านการมีส่วนร่วม จากการประเมินโดยผู้บริหาร ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กประเมินตนเอง ก่อนและหลังการดำเนินโครงการ ปรากฏพฤติกรรมดังตารางที่ 4.6 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของผู้ดูแลเด็ก ประเมินโดยผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้ดูแลเด็กประเมินตนเอง ก่อนและหลังการดำเนินโครงการ (N = 39 คน)

รายการประเมิน	ก่อน ($\bar{X}$)	S.D.	แปล ความหมาย	หลัง ($\bar{X}$)	S.D.	แปล ความหมาย	t
1. ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก	4.27	0.71	มาก	4.26	0.55	มาก	2.28
2. ผู้ดูแลเด็กเตรียมและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กพัฒนาครบทุกด้าน	4.00	0.89	มาก	4.21	0.55	มาก	4.52*
3. ผู้ดูแลเด็กเฝ้าหาความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	4.33	0.89	มาก	4.42	0.55	มาก	3.84*
4. ผู้ดูแลเด็กเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้และพัฒนาการเด็ก	4.07	0.55	มาก	4.42	0.34	มาก	4.21*
5. ผู้ดูแลเด็กให้ความรัก ความอบอุ่น และเข้าใจเด็ก	4.53	0.84	มากที่สุด	4.53	0.55	มากที่สุด	3.98*
6. ผู้ดูแลเด็กเป็นผู้ช่วย หมั่นเพียร อุทิศตนและสร้างสรรค้งาน	4.20	0.71	มาก	4.26	0.55	มาก	7.73*
7. ผู้ดูแลเด็กมีความสามารถ มีทักษะปฏิบัติที่เหมาะสม	4.07	0.55	มาก	4.16	0.34	มาก	5.61*
8. ผู้ดูแลเด็กดูแลสุขภาพอนามัยเด็กได้ครบทุกด้าน	4.13	0.55	มาก	4.58	0.55	มากที่สุด	6.30*
9. ผู้ดูแลเด็กปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กสม่ำเสมอ	4.07	0.71	มาก	4.42	0.55	มาก	9.60*
10. ผู้ดูแลเด็กประเมินผลพัฒนาการ และนำผลการประเมินไปพัฒนาเด็กโดยต่อเนื่อง	3.87	0.71	มาก	4.05	0.34	มาก	5.84*
11. ผู้ดูแลเด็กประสานงานกับผู้ปกครอง เพื่อนร่วมงาน และผู้บริหาร เพื่อการพัฒนาเด็กตลอดเวลา	4.07	0.89	มาก	4.42	4.42	มาก	10.28*

*p < 0.01

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการประเมิน	ก่อน ($\bar{X}$)	S.D.	แปล ความหมาย	หลัง ($\bar{X}$)	S.D.	แปล ความหมาย	t
12. ผู้ดูแลเด็กมีความรับผิดชอบต่อ หน้าที่และจงรักภักดีต่อหน่วยงาน	4.20	0.89	มาก	4.26	0.55	มาก	6.82*
รวม	4.15	0.55	มาก	4.33	0.34	มาก	3.78*

*p < 0.01

ตารางที่ 4.6 พบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ดูแลเด็กก่อนการดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก จำนวน 11 รายการ โดยมีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ผู้ดูแลเด็กให้ความรัก ความอบอุ่นและเข้าใจเด็ก ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมาอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ผู้ดูแลเด็กเฝ้าหาความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.33$) และผู้ดูแลเด็กปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ($\bar{X} = 4.27$) ตามลำดับ สำหรับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ดูแลเด็กหลังการดำเนินโครงการ ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก จำนวน 10 รายการ โดยมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ดูแลเด็กดูแลสุขภาพอนามัยเด็กได้ครบทุกด้าน ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาคือ ผู้ดูแลเด็กให้ความรัก ความอบอุ่นและเข้าใจเด็ก ($\bar{X} = 4.53$) และมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก คือ ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ($\bar{X} = 4.26$) ตามลำดับ

ในภาพรวมพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ดูแลเด็กหลังการดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 สูงกว่าก่อนการดำเนินโครงการ ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.3 ผลการพัฒนาผู้ปกครองด้านการมีส่วนร่วม

ผลการพัฒนาผู้ปกครองด้านการมีส่วนร่วม จากการประเมินโดยผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองประเมินตนเอง ก่อนและหลังการดำเนินโครงการ ปรากฏพฤติกรรม ดังตารางที่ 4.7 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ประเมินโดยผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองประเมินตนเอง ก่อนและหลังการดำเนินโครงการ (N = 39)

รายการประเมิน	ก่อน ($\bar{X}$)	S.D.	แปล ความหมาย	หลัง ($\bar{X}$)	S.D.	แปล ความหมาย	t
1. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมให้ข้อมูลต่อการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก	3.50	0.74	มาก	3.84	0.45	มาก	5.61*
2. ผู้ปกครองสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการศึกษาของศูนย์เด็กเล็ก	3.44	0.74	มาก	3.79	0.45	มาก	4.52*
3. ผู้ปกครองร่วมจัดประสบการณ์ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการพัฒนาเด็ก	3.37	0.95	มาก	3.95	0.55	มาก	4.78*
4. ผู้ปกครองให้การอบรมเลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่น แก่เด็กตามข้อเสนอแนะของศูนย์เด็กเล็ก	3.94	0.95	มาก	4.11	0.55	มาก	4.20*
5. ผู้ปกครอง/ชุมชนร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเด็ก	3.75	0.74	มาก	3.89	0.45	มาก	3.73*
6. ผู้ปกครอง/ชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก	3.88	0.74	มาก	3.95	0.45	มาก	4.09*
7. ผู้ปกครอง/ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินเด็ก	3.94	0.74	มาก	3.84*	0.45	มาก	2.32
รวม	3.69	0.80	มาก	3.91	0.48	มาก	5.91*

*p < 0.01

ตารางที่ 4.7 พบว่า พฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของผู้ปกครองก่อนการดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน 2 รายการคือ ผู้ปกครองให้การอบรมเลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่น แก่เด็กตามข้อเสนอแนะของศูนย์เด็กเล็ก และผู้ปกครอง/ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินเด็ก ($\bar{X} = 3.94$) รองลงมาคือ ผู้ปกครอง/ชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ($\bar{X} = 3.88$) และผู้ปกครอง/ชุมชนร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเด็ก ($\bar{X} = 3.75$) ตามลำดับ สำหรับพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของผู้ปกครองหลังการดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ผู้ปกครองให้การอบรมเลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่น แก่เด็กตามข้อเสนอแนะของศูนย์เด็กเล็ก ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมา มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ผู้ปกครองร่วมจัดประสบการณ์ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและผู้ปกครอง/ชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่

เด็ก ($\bar{X} = 3.95$) และผู้ปกครอง/ชุมชนร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเด็ก ($\bar{X} = 3.89$) ตามลำดับ

ในภาพรวมพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองหลังการดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 สูงกว่าก่อนการดำเนินโครงการ ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.4 ผลการพัฒนาชุมชนและเครือข่ายด้านการมีส่วนร่วม

ผลการพัฒนาชุมชนและเครือข่ายด้านการมีส่วนร่วม จากการประเมินโดยผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็กและการประเมินตนเองหลังการดำเนินโครงการ ปรากฏดังตารางที่ 4.8 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของตัวแทนชุมชนและเครือข่าย ประเมินโดยผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็กและโดยการประเมินตนเอง หลังการดำเนินโครงการ (N = 19)

รายการประเมิน	ชุมชน			เครือข่าย		
	($\bar{X}$)	S.D.	แปล ความหมาย	($\bar{X}$)	S.D.	แปล ความหมาย
1. ตัวแทนชุมชน/เครือข่ายมีส่วนร่วมให้ข้อมูลต่อการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก	3.95	0.48	มาก	3.95	0.74	มาก
2. ตัวแทนชุมชน/เครือข่ายสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการศึกษาของศูนย์เด็กเล็ก	3.84	0.44	มาก	3.95	0.67	มาก
3. ตัวแทนชุมชน/เครือข่ายร่วมจัดประสบการณ์ที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	3.84	0.44	มาก	3.75	0.58	มาก
4. ตัวแทนชุมชน/เครือข่ายปฏิบัติข้อเสนอแนะของศูนย์เด็กเล็ก	3.79	0.76	มาก	3.95	0.72	มาก

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

รายการประเมิน	ชุมชน			เครือข่าย		
	($\bar{X}$)	S.D.	แปล ความหมาย	($\bar{X}$)	S.D.	แปล ความหมาย
5. ตัวแทนชุมชน/เครือข่ายร่วม ป้องกันและแก้ไขปัญหา พฤติกรรมเด็ก	3.88	0.54	มาก	3.95	0.61	มาก
6. ตัวแทนชุมชน/เครือข่ายเป็น แบบอย่างที่ดีแก่เด็ก	3.88	0.44	มาก	3.95	0.61	มาก
7. ตัวแทนชุมชน/เครือข่ายมี ส่วนร่วมในการประเมินเด็ก	4.11	0.46	มาก	3.95	0.54	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	3.90	0.51	มาก	3.92	0.64	มาก

ตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก ตัวแทนชุมชนและเครือข่าย ประเมินว่า ตัวแทนชุมชนและตัวแทนของเครือข่าย มีพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของศูนย์เด็กเล็กในระดับมากทุกประเด็น โดยค่าเฉลี่ยรวมของพฤติกรรมมีส่วนร่วมของเครือข่ายสูงกว่าค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมมีส่วนร่วมของชุมชน

3.5 ผลการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของนักวิจัย

ผลการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของนักวิจัย จากการประเมินโดยผู้บริหารผู้ดูแลเด็กและโดยการประเมินตนเองหลังการดำเนินโครงการ ปรากฏดังตารางที่ 4.9 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4. 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของนักวิจัย ประเมิน โดยผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็กและนักวิจัย ในการดำเนินโครงการ (N = 15 คน)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	แปล ความหมาย
ระยะที่ 1			
1. การประชุมร่วมกันเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการวิจัย	4.36	0.74	มาก
2. การสนทนากลุ่ม เพื่อให้ข้อมูลพื้นฐานด้านปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็ก	4.36	0.74	มาก
3. การประชุมปฏิบัติการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาการวิจัย	4.50	0.76	มากที่สุด
ระยะที่ 2			
4. การประสานงานระหว่างฝ่ายต่างๆ	4.13	0.35	มาก
5. การสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัยแบบมีส่วนร่วม	4.13	0.64	มาก
6. การวิพากษ์เครื่องมือวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ	4.38	0.52	มาก
7. หาประสิทธิภาพของเครื่องมือวิจัย	4.25	0.46	มาก
8. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยกับผู้ดูแลเด็ก	4.50	0.53	มากที่สุด
9. การเก็บรวบรวมข้อมูลกับเด็ก	4.38	0.52	มาก
10. การเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ปกครอง	4.25	0.71	มาก
11. การติดตามผลการดำเนินงาน	4.25	0.71	มาก
12. การรายงานความเคลื่อนไหวของงานผ่านเว็บบอร์ด	4.00	0.53	มาก
13. การนำเสนอผลการวิจัยได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย	4.13	0.35	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	4.28	0.58	มาก

ตารางที่ 4.9 พบว่า หลังดำเนินโครงการ ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็กและนักวิจัยเห็นว่า นักวิจัยมีระดับปฏิบัติด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุดในระยะที่ 1 ด้านการประชุมปฏิบัติการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาการวิจัย และ

ในระยะที่ 2 ในประเด็นการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ดูแลเด็ก ส่วนในประเด็น การประชุมร่วมกัน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการวิจัย การสนทนากลุ่ม เพื่อให้ข้อมูลพื้นฐานด้านปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก การประสานงานระหว่างฝ่ายต่างๆ การสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัยแบบมีส่วนร่วม การวิพากษ์เครื่องมือวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ หาประสิทธิภาพของเครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลกับเด็ก การเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ปกครอง การติดตามผลการดำเนินงาน การรายงานความเคลื่อนไหวของงานผ่านเว็บไซต์ การนำเสนอผลการวิจัยได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3.6 ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจของบุคลากร

จากการใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในการพัฒนางานของผู้ดูแลเด็ก ศูนย์เด็กเล็กตำบลคอนแก้ว ก่อนและหลังดำเนินโครงการ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.10 คะแนนการทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้ดูแลเด็ก ก่อนและหลังการดำเนินโครงการ (N = 5)

คนที่	ก่อนการดำเนินโครงการ	หลังการดำเนินโครงการ	คะแนนการพัฒนา
1	13	16	3
2	15	17	2
3	9	13	4
4	17	19	2
5	9	16	7
เฉลี่ย	12.6	16.2	3.6

ตารางที่ 4.10 พบว่าหลังการดำเนินโครงการผู้ดูแลเด็กมีคะแนนการทดสอบความรู้ความเข้าใจในการพัฒนางานสูงกว่าก่อนการดำเนินโครงการทุกคน โดยมีคะแนนพัฒนาการสูงสุดเท่ากับ 7 คะแนน จำนวน 1 คน รองลงมาคือ 4 คะแนน และ 3 คะแนน จำนวนละ 1 คน ส่วนคะแนนพัฒนาการต่ำสุด เท่ากับ 2 คะแนน มีจำนวน 2 คน

3.7 สรุปผลการพัฒนาบุคลากรด้านการมีส่วนร่วม

ผลการพัฒนาบุคลากรผู้มีส่วนร่วม ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วม ก่อนและหลังการดำเนินโครงการ ดังตารางที่ 4.11 และตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง

รายการประเมิน	ก่อน ($\bar{X}$)	S.D.	แปล ความหมาย	หลัง ($\bar{X}$)	S.D.	แปล ความหมาย	t
1. ผู้บริหาร	4.13	0.62	มาก	4.31	0.43	มาก	4.52*
2. ผู้ดูแลเด็ก	4.15	0.55	มาก	4.33	0.34	มาก	4.09*
3. ผู้ปกครอง	3.69	0.80	มาก	3.91	0.48	มาก	4.64*
รวม	3.99	0.66	มาก	4.18	0.42	มาก	3.59*

* $p < 0.01$

ตารางที่ 4.11 พบว่า พฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง ก่อนการดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกกลุ่ม โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือกลุ่มผู้ดูแลเด็ก ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมาคือ กลุ่มผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.13$) และกลุ่มผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.69$) ตามลำดับ สำหรับพฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง หลังการดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกกลุ่ม โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือกลุ่มผู้ดูแลเด็ก ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมาคือ กลุ่มผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.31$) และกลุ่มผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.91$) ตามลำดับ

ในภาพรวมพฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง หลังการดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 สูงกว่าก่อนการดำเนินโครงการ ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของนักวิจัย ชุมชน และเครือข่าย

บุคลากรผู้มีส่วนร่วม	หลังดำเนินโครงการ		แปลความหมาย
	($\bar{X}$)	S.D.	
1. นักวิจัย	4.28	0.58	มาก
2. ชุมชน	3.90	0.51	มาก
3. เครือข่าย	3.92	0.64	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	4.03	0.58	มาก

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของนักวิจัย ชุมชนและเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกกลุ่ม โดยนักวิจัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

3.8 ผลการพัฒนาเชิงคุณภาพ

3.8.1 ผลการประเมินด้านผู้บริหาร

ผู้บริหารระดับสูงให้ข้อมูลว่า เมื่อโครงการวิจัยเข้ามาศูนย์เด็กเล็ก มีอัตราการพัฒนาที่เร่งเร็วสูงมากกว่าช่วงการบริหารที่ผ่านมาได้เห็นได้ชัด การวิจัยถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอันดับแรก ที่สามารถกระตุ้นให้ทุกภาคส่วน ตื่นตัว เปิดใจรับการพัฒนา ยอมเข้ามามีส่วนร่วมปรับปรุงงาน การที่นักวิจัยจากภายนอกเข้ามาพัฒนาโดยใช้กระบวนการวิจัย ช่วยให้การบริหารทำได้ง่ายขึ้นเพราะมีความชัดเจน มีกรอบแนวทางที่จะดำเนินไปสู่ศูนย์เด็กเล็กในอุดมคติได้ เช่น การทำแผนกลยุทธ์ที่สามารถนำไปแตกเป็นแผนปฏิบัติงานได้อย่างมีทิศทาง ผู้บริหารสามารถมองเห็นภาพงานชัดเจนยิ่งขึ้น จึงสามารถวางกรอบนโยบาย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาได้อย่างมีหลักเกณฑ์ การเสนอของงบประมาณต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีพลังของเหตุผลที่ดีขึ้น การพิจารณาอนุมัติงบประมาณสะดวกขึ้น งานวิจัยได้นำเอาแนวคิดในมิติที่แปลกใหม่มาใช้ในการพัฒนา ผู้บริหารจึงได้แนวทางในการคิดสานต่อ กล้าคิดนอกกรอบและกล้าลองในสิ่งใหม่ๆ เช่นการจ้างผู้จัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้เข้ามาทำหน้าที่บริหารแบบมืออาชีพ ดังคำกล่าวของผู้บริหารที่ว่า “บริหารแบบ เอกชน มั่นคงเหมือนรัฐบาล” ที่สำคัญที่สุดคือ ตอกย้ำนโยบายการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เข้มแข็งและครอบคลุมทุกส่วนงานยิ่งขึ้น

ผู้บริหารเรียนรู้และเชื่อมั่นในพลังอำนาจของการมีส่วนร่วมและเปิดกว้างให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและมุ่งมั่นที่จะพัฒนาจากการเป็นศูนย์กลางสู่ขนาดใหญ่ที่ครบสมบูรณ์ มีความอยู่ตัว เพราะมีภูมิคุ้มกันในตนเอง ดังคำกล่าวของผู้บริหาร อีกท่านหนึ่งว่า “จิตใจที่มีรูปแบบใหม่ๆ เกิดขึ้น อยากให้ท้องถิ่นได้ถอดรหัสการเรียนรู้ของเราไปเป็นแบบอย่าง รองรับการค้าขายออนไลน์ โรงเรียนในอนาคต” และ อีกคำกล่าวหนึ่งที่ว่า “ตอนนี้ระบบงานเปลี่ยนหมดเลย แท้จริงมีความฝันแต่ไม่มีคนนำ” และอีกคำกล่าวที่ว่า “แท้จริงแล้วเราก็ทำได้สำเร็จ เราสร้างเสาธงรวมใจได้สำเร็จ ความสำเร็จส่งผลต่อผู้บริหารอีกด้วย เราได้รับโล่ ได้รับรางวัลทั้งผู้ดูแลเด็กและผู้บริหาร” การประสานความร่วมมือสามารถดำเนินการได้จนเกิดผลงานเชิงประจักษ์ สามารถจัดหาและติดตั้งเสาธงให้แก่ศูนย์เด็กเล็กเพื่อใช้ประโยชน์เป็นครั้งแรก นับตั้งแต่เปิดดำเนินงานมาตั้งแต่ พ.ศ. 2546 ดังแสดงในภาพที่ 4.7 และภาพที่ 4.8

ภาพที่ 4.7 พิธีเปิดใช้งานเสาธงของ
ศูนย์เด็กเล็ก พ.ศ. 2551

ภาพที่ 4.8 การเคารพธงชาติร่วมกันระหว่าง
เด็กและผู้บริหารในพิธีเปิดเสาธง

ผลการพัฒนาเชิงคุณภาพของผู้บริหารอีกประการหนึ่งคือ องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว ได้รับคัดเลือกเป็นองค์การบริหารจัดการที่ดี 1 ใน 18 แห่งจากทั่วประเทศ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและได้รับเงินรางวัลพระปกเกล้า 1 ล้านบาท ส่วนผู้บริหารได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี ดังแสดงในภาพที่ 4.9 และภาพที่ 4.10

ภาพที่ 4.9 ผู้บริหารรับรางวัลพระปกเกล้า

ภาพที่ 4.10 ผู้บริหารรับรางวัลบริหารจัดการที่ดี

ผู้บริหารระดับล่างให้ข้อมูลว่า ผู้บริหารระดับสูงสนับสนุนการพัฒนาได้รวดเร็วกว่าเดิม และเดินทางมาติดต่อบ่อย ภาพลักษณ์ของความเอาใจจริงเอาใจเหล่านี้ ทำให้ผู้ดูแลเด็กตื่นตัว ชุมชนยอมรับและศรัทธามากขึ้น โดยมีการติดต่อที่จะนำบุตรหลานมาเข้าเรียน หรือแสดงการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ เช่นการจัดกิจกรรมภาคหิ้วค้ำหอมอันเป็นกิจกรรมที่แสดงภาพการมีส่วนร่วมที่คืออย่างหนึ่ง

การประสานงานระหว่างผู้บริหารกับศูนย์เด็กเล็กเป็นไปได้โดยสะดวกคล่องตัวยิ่งขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า

“เดิมการประสานงานไปคนละทิศ ละทาง ปัจจุบันไปทางเดียวกัน งานสบายขึ้น มีรากฐานของระบบ ทำให้ประสานง่ายขึ้น” และอีกคำกล่าวหนึ่งที่ว่า

“อนาคตจะสามารถดำเนินงานต่อไปได้ เพราะวางระบบไว้ดีแล้ว”

ผู้อำนวยการสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้อนุญาตให้ยืมใช้สถานที่ดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก เห็นว่าในการพัฒนาด้านสถานที่ ผู้บริหารให้ความใส่ใจ ติดตามดูแลดี แม้ฝ่ายปฏิบัติการโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ยังขาดความกระตือรือร้น โดยเฉพาะฝ่ายโยธา ทำให้งานพัฒนาล่าช้าไปบ้าง ผู้อำนวยการสถานศึกษาได้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า

“เดิมศูนย์เด็กเล็กก็ดำเนินการแบบเรื่อย ๆ แต่พอทีมงานวิจัยเข้ามา ใครๆ ก็เข้ามาถามให้ความสำคัญซึ่งเป็นเรื่องที่ดี ทั้งพวกมาดูงานจากหน่วยงานต่างๆ และชุมชน ครูเลยต้องตื่นตัว เพราะต้องรับแขกเยอะมาก บางวันดูพลุกพล่าน ก็ต้องช่วยกันทั้งหมด เพราะเป็นศักดิ์ศรี”

3.8.2 ผลการประเมินด้านผู้ดูแลเด็ก

การวิจัยส่งผลต่อผู้ดูแลเด็ก ในหลายประเด็น ดังคำสัมภาษณ์ของผู้บริหารกล่าวถึงผลของโครงการวิจัยที่มีต่อผู้ดูแลเด็กที่ว่า

“แต่ก่อนผู้ดูแลเด็กไม่ชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ปัจจุบันผู้ดูแลเด็กปรับพฤติกรรมในการทำงานดีขึ้น ยอมรับข้อเสนอแนะจากทุกฝ่าย ถือว่าทีมงานวิจัยสามารถกระตุ้นและเปิดโลกทัศน์ให้ผู้ดูแลเด็กได้ โดยเฉพาะทำให้รู้สึกว่าการมีส่วนร่วม ไม่ยากอย่างที่คิด” ภาพการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานวิจัย แสดงดังภาพที่ 4.11 และภาพที่ 4.12 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4.11 บุคลากรทุกคนร่วมกัน
ปฏิบัติงานวิจัยหลังเลิกเรียน

ภาพที่ 4.12 บุคลากรประชุมวางแผนร่วมกัน
อย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์

“ การเข้ามาวิจัยเป็นสิ่งดี เด็กได้รับการพัฒนาที่ดีมาก ทำให้ผู้ดูแลเด็กได้รางวัล
ผู้ดูแลเด็กดีเด่น ผู้ปกครองให้ความไว้วางใจ มีเด็กมารับบริการมากขึ้น”

ภาพที่ 4.13 จำนวนเด็กในศูนย์เด็กเล็กมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นหลังการพัฒนา

“ การจัดกิจกรรมของผู้ดูแลเด็กชัดเจนขึ้น มีหลักสูตรสถานศึกษาที่เปิดโอกาส
ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมได้ ” ผู้ปกครองได้ร่วมให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับผู้ดูแลเด็กว่า

“ผู้ดูแลเด็กช่วยกันจัดห้องสวย มีมุม มีสื่อ เด็กก็มีพัฒนาการดีขึ้น” และที่กล่าวว่า

“ผู้ดูแลเด็กมาเยี่ยมบ้าน ทำให้ได้คุยกัน อยากให้ช่วยอะไร ก็ได้รับรู้อ”

ผู้ดูแลเด็กจำนวน 1 คน ที่เข้ามาทำงานในศูนย์เด็กเล็กโดยมีช่วงเวลาทำงานน้อย
ที่สุด คือ 6 เดือน ให้สัมภาษณ์ว่า

“ที่นี่ทำงานสบาย ไม่เหนื่อย ใน 1 ห้อง ผู้ดูแลเด็กทำงานด้วยกัน 2 คน ร่วมมือ
ประสานกันดี” ผู้ดูแลเด็กบางคนให้สัมภาษณ์ว่า

“ ประทับใจเพื่อนร่วมงานเกินครั้งที่เขาให้ความร่วมมือ อีกครั้งหนึ่งเขาน่าจะ
กำลังเริ่มเข้าใจการทำงาน” ผู้ดูแลเด็กอีกคนหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า

“ความร่วมมือคือคีย์สำคัญ เมื่อมีนักวิจัยเข้ามาและมีการประชุมสม่ำเสมอเพื่อติดตามงาน แต่เมื่อนักวิจัยเริ่มถ่ายโอนบทบาทให้ผู้ดูแลเด็กนำตนเอง ดูว่าผู้ดูแลเด็กจะตื่นตระหนกอยู่บ้าง แสดงว่าการวิจัยมีส่วนทำให้ผู้ดูแลเด็กเปลี่ยน” และ “อยากให้ทีมงานวิจัยอยู่กับเราตลอดไป จะได้เปลี่ยนแปลงผู้ดูแลเด็กให้มีนิสัยตื่นตัวเสมอ และคำกล่าวของผู้บริหารที่ว่า

“จะจัดตั้งพบพาส์ผู้ดูแลเด็กไปอบรมพัฒนาคุณงานอีก เพราะเริ่มจับจุดงานได้แล้ว”

3.8.3 ผลการประเมินด้านเครือข่าย

เครือข่าย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ฝ่ายสนับสนุน ที่อนุญาตให้ยืมใช้พื้นที่ในการเปิดศูนย์เด็กเล็กตำบลดอนแก้ว ซึ่งได้ให้การพึ่งพาแก่การดำเนินงานระยะแรกของศูนย์เด็กเล็ก ให้สัมภาษณ์ว่า “เมื่อมีงานวิจัยเข้ามา ผู้ดูแลเด็กกระตือรือร้น เพราะเห็นเป้าหมายชัดเจน ทีมงานวิจัย เป็นตัวกระตุ้นการมีส่วนร่วมที่ดี เดิมตั้งแต่ก่อตั้งมาสะเปะสะปะ องค์กรบริหารส่วนตำบลมอบให้ผู้ดูแลเด็กช่วยดูแลแต่ไม่ได้มอบอำนาจเต็ม จึงทำอะไรไม่ได้มาก บัดนี้มีโครงการวิจัยจากภายนอกเข้ามาทาง องค์กรบริหารส่วนตำบลเห็นความสำคัญได้เข้ามาพัฒนาสิ่งแวดล้อม โรงเรียนก็ดูดีไปด้วย จึงยินดีที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมอีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตามอยากให้องค์กรบริหารส่วนตำบลทำงานด้วยสามัญสำนึกที่จริงจังมากกว่า ทำเพราะต้องการสร้างภาพ” และคำกล่าวของผู้ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ว่า

“อดีตที่ผ่านมา โรงเรียนติดลบด้านบุคลากรและความศรัทธา การให้โอกาสองค์กรบริหารส่วนตำบลมาเปิดศูนย์เด็กเล็กในโรงเรียนเป็นจุดหนึ่งที่จะกู้ศรัทธาขึ้นมา ให้โรงเรียนได้มีโอกาสให้บริการชาวบ้านจริงๆ โดยให้องค์กรบริหารส่วนตำบลทำงานบริหารระดับล่าง โรงเรียนทำระดับประถมและองค์กรบริหารส่วนตำบลควรรับถ่ายโอนงานไปในอนาคต ถือว่าเด็กของศูนย์เด็กเล็กก็คือตัวป้อนของโรงเรียน” และอีกคำกล่าวหนึ่งที่ว่า

“โครงการวิจัยน่าจะทำต่อเนื่องสัก 2-3 ปี จะดีมาก เกรงว่าถ้านักวิจัยถอนตัวออกไป และทีมสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลเปลี่ยน ก็ไม่แน่ว่านโยบาย และความใส่ใจจะยังคงเดิมไหม” และคำกล่าวที่เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคลว่า

“เกรงว่าจะถอยกลับไปเหมือนเดิม”

ครูประจำการในสถานศึกษาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันระหว่างศูนย์เด็กเล็ก กับสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาว่า

“ศูนย์เด็กเล็กมีแขกมาตลอดเวลา แขกเยอะมาก ทางโรงเรียนก็ต้องระมัดระวังตามไปด้วย เมื่อมีแขกมาก็ต้องดูดีด้วยกันทั้งหมด ทั้งครูทั้งนักเรียน ถือเป็นการกระตุ้นครูของโรงเรียนทางอ้อมไปด้วย” และ “พัฒนาสำเร็จเมื่อไร จะโอนการศึกษาปฐมวัยไปสังกัดองค์กร

บริหารส่วนตำบลทันที” ภายหลังจากดำเนินโครงการสิ้นสุดลง ได้มีการถ่ายโอนการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านคอนแก้วไปสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว ดังปรากฏในภาพที่ 4.14

ภาพที่ 4.14 การรับโอนการจัดการศึกษาเข้ามาอยู่กับ
องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว

3.8.4 ผลการประเมินด้านผู้ปกครอง

ผู้ปกครองเริ่มให้ความยอมรับ จากการที่เคยส่งลูกไปเรียน โรงเรียนอนุบาลในเมือง เริ่มเปลี่ยนความคิดในการที่จะนำลูกมาใช้บริการที่ศูนย์เด็กเล็ก โดยเริ่มมาซักถามและติดต่อจากการทำโครงการของศูนย์เด็กเล็ก ที่ผ่านมาก็คือโครงการเสาชงรวมใจ แสดงถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คือ ช่วยกันบริจาคเงินสมทบทุนทำเสาชง บางคนมาร่วมสละแรงกายและบางส่วนมาร่วมพิธีเปิดการใช้เสาชง สำหรับผู้ปกครอง 58 คน มาร่วมพิธี ประมาณ 10 คน บ้านและโรงเรียนมีสัมพันธภาพอยู่ในระดับดีขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า

“สัมพันธภาพของผู้ปกครองดีขึ้น แต่ก่อนให้ความร่วมมือใส่ใจศูนย์น้อย ขนาดร้องขอก็ยังให้ไม่ได้” และคำกล่าวที่ว่า

“การออกจดหมายติดต่อกับผู้ปกครอง หรือออกเยี่ยมบ้านทำให้ครูได้ทราบปัญหาข้อขัดข้องด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเยอะมาก”

ผู้ปกครองสะท้อนเกี่ยวกับครูว่า

“ลูกหลานมีพัฒนาการดีกว่าเด็กในเมืองที่อยู่ข้างบ้าน ช่างซัก ช่างถาม ใช้กล่ามเนื้อได้ดี มีความสุข มีมารยาท มีสุขภาพดี”

ผู้บริหารกล่าวถึงผู้ปกครองว่า

“ผู้ปกครองต้องทำงาน ไม่ค่อยมีเวลา ทางศูนย์ฯจึงเข้าใจดีว่าการจะทำการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ต้องหาทางให้เหมาะกับเวลาของผู้ปกครองด้วย”

3.8.5 ผลการประเมินด้านชุมชน

ตัวแทนชุมชนและผู้ดูแลเด็กให้ข้อมูลว่า แต่ก่อนชุมชนตำบลคอนแก้วยังเข้ามามีส่วนร่วมไม่เต็มร้อย ยังต้องการการกระตุ้นเรื่องการมีส่วนร่วมอีกมาก ปัจจุบันเริ่มเรียนรู้ที่จะมีส่วนร่วมในเรื่องการพัฒนาบ้างในบางส่วน จากการศึกษาหลักฐานเอกสารของฝ่ายธุรการในระยะ 5 เดือนที่ผ่านมาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีเครือข่ายจากชุมชนเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นหน่วยงานประเภทองค์กรในอำเภอ และต่างอำเภอที่ติดต่อกัน โดยไปมาหาสู่กัน 7 หน่วยงาน มีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมานิเทศ 6 ครั้ง มีนักศึกษาจากสถาบันหลายระดับมาศึกษาเรียนรู้ 3 คณะ มีคณะนักวิจัยเข้ามาทำวิจัย 2 คณะ และมีครูจากชุมชนมาดูงาน 2 ครั้ง บรรยากาศการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นไปแบบประสานประโยชน์และสนับสนุน คือแกนนำ เข้ามาร่วมคิด ร่วมปฏิบัติงาน ผู้ปกครองมาร่วมประชุมแล้วกลับหารือกัน ชุมชนพึงพอใจและให้ความไว้วางใจศูนย์พัฒนาเด็กมากขึ้นในบางส่วนและอีกบางส่วนของชุมชนยังไม่เข้าใจวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมโดยชัดเจน ดังคำกล่าวของตัวแทนชุมชน ที่ว่า

“จะให้ทำอะไร ศูนย์เด็กเล็กต้องบอกกล่าว อยู่ดีๆ ก็ไม่รู้จะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร” และอีกคำกล่าวที่ว่า

“ศูนย์ก็ได้อยู่แล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลก็ดูแลดี ปลัดคนนี้ก็เก่ง ชุมชนแทบไม่ต้องออกแรงอะไร”

3.8.6 ผลการประเมินผู้เรียน

ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการพัฒนาของเด็กกว่า “ผู้ปกครองชื่นชมว่า เด็กเก่งกว่าเด็กที่ไปโรงเรียนในตัวเมือง การพัฒนาด้านสติปัญญาเห็นได้ชัดว่า เด็กช่างซักถาม อยากรู้อยากเห็น ใ้ช้กล้ำมเนื้อได้ดี มีความสุข มีวินัย มีจริยธรรม” และกล่าวว่า “เด็กดีขึ้นด้านพัฒนาการ มีจิตใจดี มีมารยาท สุขภาพดี”

ในส่วนของผู้ดูแลเด็ก ให้ข้อมูลว่า “เด็กได้รับการพัฒนาด้านภาษา มีทักษะการสังเกต พัฒนาการเรียนรู้และได้ปรับพฤติกรรมทางสังคม” และที่กล่าวว่า

“เด็กน่ารักขึ้นมากเลย เก่งขึ้น สนใจอยากรู้ อยากเขียนหนังสือ ขอให้ครูเขียนให้ดูแล้วเขียนเลียนแบบ ครูตื่นเต้นมากเลยที่เด็กมาร้องขอเพราะอยากรู้ อยากเรียน อยากเขียน ครูปลื้มใจมาก” และคำกล่าวของเด็กที่ว่า “ชอบมาโรงเรียน มาเล่นกับเพื่อน โรงเรียนสนุก รักครู...”

3.8.7 ผลการประเมินด้านนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ

นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้ทำงานวิจัยพัฒนาสอดคล้องกับอุดมการณ์ของมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น สามารถนำความคิดและนำการปฏิบัติแก่ท้องถิ่นได้ สามารถออกแบบการบริหารการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมได้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและสร้างเครือข่าย

งานวิจัยได้อย่างเป็นรูปธรรม อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏได้ปฏิบัติงานวิจัย ในฐานะผู้สังเกตการณ์ ผู้มีส่วนร่วมการพัฒนางาน โดยใช้ศูนย์เด็กเล็กเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานบริหารทุกส่วน ตามวัตถุประสงค์งานวิจัยที่กำหนดไว้ การร่วมปฏิบัติการพัฒนาของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ปรากฏดังภาพที่ 4.15 และภาพที่ 4.16 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4.15 นักศึกษาพัฒนาลานอเนกประสงค์

ภาพที่ 4.16 นักศึกษาพัฒนาสนามเด็กเล่น

หน้าอาคาร

หน้าอาคาร

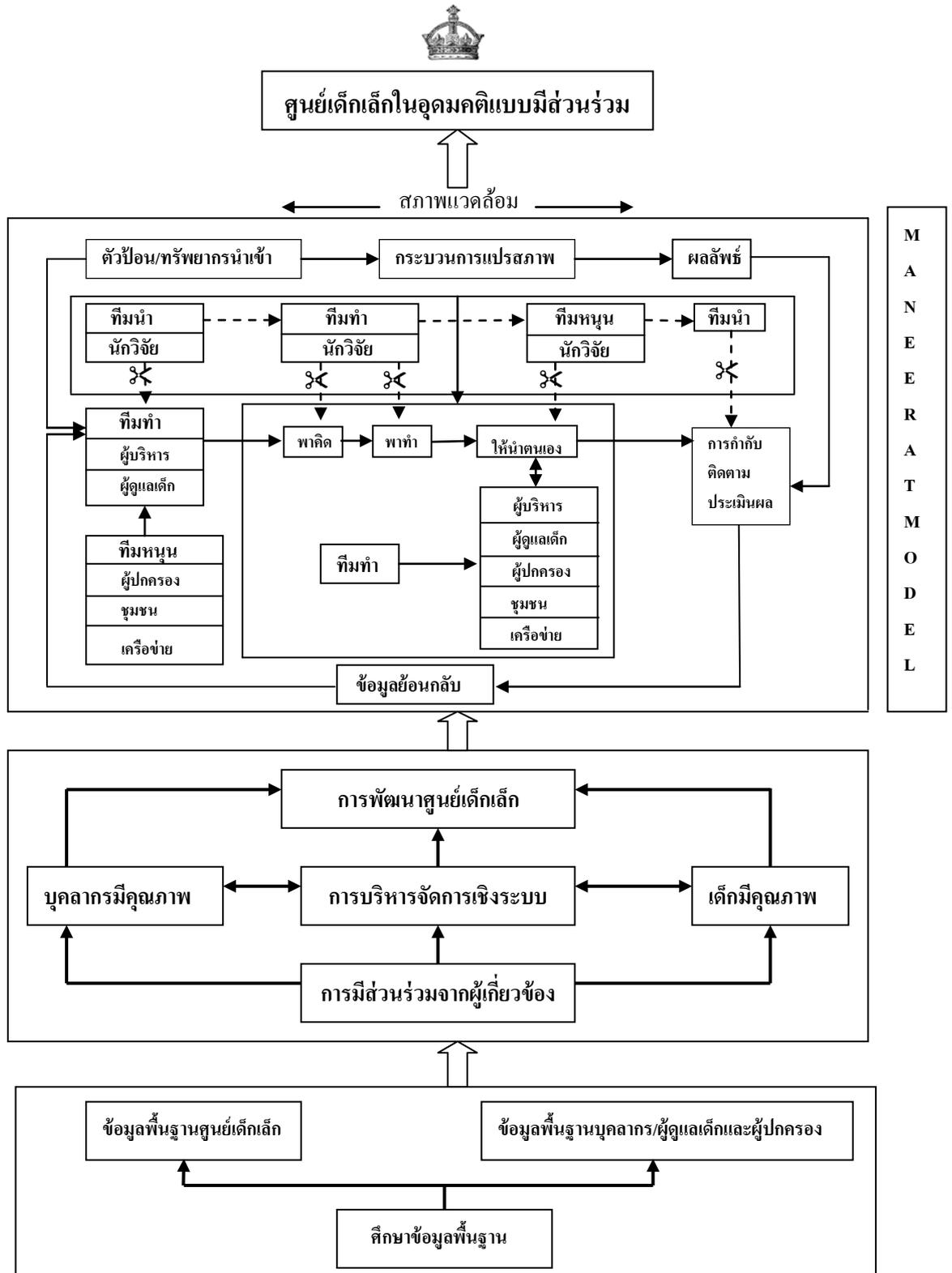
สาขาวิชาการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ คณะครุศาสตร์ สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชาพัฒนาชุมชนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และบัณฑิตวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้รับประโยชน์จากการวิจัย สามารถนำบทเรียนจากการวิจัยไปใช้ประกอบการพิจารณาพัฒนาหลักสูตร เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการยิ่งขึ้น และสามารถปรับแนวทางในการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาตามแนวทางของกรณีศึกษานี้ได้อย่างเหมาะสมและเผยแพร่โครงการวิจัยสู่สาธารณะได้สำเร็จ เช่น การเผยแพร่บทความวิจัยในวารสาร การนำเสนอผลงานวิจัยในเวทีแห่งชาติ และการเปิดเว็บไซต์ของโครงการวิจัย ดังภาพที่ 4.17

ภาพที่ 4.17 Website ของโครงการวิจัยพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในอุดมคติ

3.8.7 มติการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย ทั้ง 3 ประการ สามารถนำมาสรุปเป็นมติของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ได้ดังภาพที่ 4.18 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4.18 มติของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมสู่การเป็นศูนย์เด็กเล็กในอุดมคติ

ภาพที่ 4.18 แสดงมิติของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมสู่การเป็นศูนย์เด็กเล็กในอุดมคติ ซึ่งเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลระดับฐานราก โดยผู้มีส่วนร่วมทำความเข้าใจกับสภาพปัจจุบันก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงร่วมกันวิเคราะห์ประเด็นพัฒนาโดยกำหนดเป้าหมายตามความจำเป็น กำหนดกิจกรรม/โครงการ แล้วกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง 6 ฝ่าย เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถกระทำหน้าที่ของตนได้ในระดับปฏิบัติ ขั้นตอนต่อไปจึงออกแบบการดำเนินงานพัฒนาแบบมีส่วนร่วม “มณีรัตน์โมเดล” โดยแบ่งขั้นตอนของการดำเนินงานออกเป็นขั้นตอนและกำหนดบทบาทของผู้ปฏิบัติหลักหรือรองสลับบทบาทกันไปในการดำเนินงาน จากนั้นจึงติดตาม ประเมินการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมเพื่อประเมินงาน หากการประเมินยังไม่บรรลุตามเกณฑ์สูงสุด ถือว่าเป็นการสะท้อนถึงงานพัฒนาที่จะต้องดำเนินการต่อเนื่องไปอีกจนกว่าจะบรรลุความสำเร็จดังที่ตั้งเป้าหมายไว้